

(3hours)

[Total marks - 100]

- N.B. – (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.
(3) Answers to both the sections should be written in the same answer book.

Section I

1. Explain the following terms in brief (any **four**) **8**
 - a) Top level management
 - b) Communication
 - c) Decision making
 - d) Organic objectives
 - e) Principle of equality
 - f) Planning premises
 - g) Internal environment
 - h) Rules
2. Answer the following :- (any **two**) **16**
 - a) Define management. Explain need and features of management.
 - b) What is the contribution of Henry Fayol to management?
 - c) Write a note on Mahatma Gandhi's principles of management.
3. Answer the following :- (any **two**) **16**
 - a) Define objective. Discuss social and human objectives of business.
 - b) What are the steps involved the planning process?
 - c) Explain the macro environmental factors that influence business.
4. Write shot notes on :- (any **two**) **10**
 - a) Scientific management
 - b) Steps involved in the process of MBO
 - c) Levels of management
 - d) Functions of management

Section II

5. Explain the following terms in brief (any **four**) **8**
 - a) Matrix organisation
 - b) Responsibility
 - c) Budgetary control
 - d) Wide span
 - e) Formal organisation
 - f) TQM
 - g) Centralisation
 - h) Organisational charts
6. Answer the following :- (any **two**) **16**
 - a) What is organising? Explain the principles of organising.
 - b) Discuss the limitations of committees. Suggest measures to make them effective.
 - c) Explain the measures to resolve the conflict between line and staff.

7. Answer the following :- (any two) 16
- a) What is departmentation? What are the different bases of departmentation?
 - b) Write a note on span of control.
 - c) Discuss the concept of controlling. Explain the steps in controlling process.
8. Write short notes on :- (any two) 10
- a) Line organisation.
 - b) Decentralisation.
 - c) Co-ordination
 - d) Informal organisation
-

३ तास -

एकूण गुण १००

- सूचना – (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजव्या बाजूचे आकडे पूर्ण गुण सूचित करतात.
 (३) दोन्ही विभागातील प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेमध्ये लिहावी.

विभाग १

१.. खालील संज्ञा थोडक्यात स्पष्ट करा. (कोणतेही चार)

- अ. उच्च स्तरीय व्यवस्थापन
 ब. संप्रेषण
 क. निर्णय घेणे
 ड. मूलभूत उद्दिष्टे
 इ. समानतेचे तत्व
 फ. नियोजनाचे आधार
 ग. अंतर्गत वातावरण
 ह. नियम

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या- (कोणतेही दोन)

- अ. व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहा. व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये आणि गरज स्पष्ट करा.
 ब. हेन्री फेयोलचे व्यवस्थापनातील योगदान कोणते?
 क. गांधींची व्यवस्थापन तत्त्वे यावर एक टीप लिहा.

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या- (कोणतेही दोन)

- अ. उद्दिष्टांची व्याख्या लिहा. सामाजिक आणि मानवीय उद्दिष्टांची चर्चा करा.
 ब. नियोजनाच्या प्रक्रियेत कोणते टप्पे असतात?
 क. व्यवसायावर प्रभाव करणाऱ्या मॅक्रो पर्यावरणीय घटकांचे वर्णन करा.

४. टिपा लिहा - (कोणतेही दोन)

- अ. शास्त्रीय व्यवस्थापन
 ब. MBO प्रक्रियेतील टप्पे
 क. व्यवस्थापन स्तर
 ड. व्यवस्थापनाची कार्ये

विभाग २

५. खालील संज्ञा थोडक्यात स्पष्ट करा. (कोणतेही चार)

- अ. मॅट्रिक्स संघटना
 ब. जबाबदारी
 क. अंदाजपत्रकाचे नियंत्रण
 ड. पसरट नियंत्रण क्षेत्र
 इ. औपचारिक संघटन
 फ. संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन
 ग. केंद्रीकरण
 ह. संस्थेतील तक्ते

६. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या- (कोणतेही दोन)

- अ. आयोजन म्हणजे काय? आयोजन करण्याच्या तत्त्वे स्पष्ट करा.
ब. समित्यांच्या मर्यादा विचारात घ्या. त्यांना प्रभावी करण्यासाठी उपाय सुचवा.
क. साखळी आणि सल्लागार यांतील संघर्ष सोडवण्यासाठी उपाय सांगा.

१६

७. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या- (कोणतेही दोन)

- अ. विभागीकरणाची व्याख्या लिहा. विभागीकरणाचे विविध आधार कोणते आहेत?
ब. नियंत्रणाचे क्षेत्र यावर एक टीप लिहा.
क. नियंत्रणाची संज्ञा स्पष्ट करा. नियंत्रणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

१६

८. टिपा लिहा - (कोणतेही दोन)

- अ. साखळी संघटन
ब. विकेंद्रीकरण
क. समन्वय
द. अनौपचारिक संघटना

१०